

ประวัติความเป็นมา การก่อตั้ง “สภาทนายความ”

การก่อตั้งสมาคมทนายความแห่งประเทศไทย

ความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพทนายความ ทำให้จำนวนทนายความเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่การแสดงบทบาท การเคลื่อนไหวและการรวมพลังของบรรดาทนายความยังไม่มีรูปแบบที่เป็นเอกภาพ การรวมกลุ่มของทนายความขาดความแน่นแฟ้นเท่าที่ควร เนื่องจากขาดองค์กรหรือสถาบันในการทำหน้าที่เป็นแกนกลางหรือเป็นศูนย์รวมอื่นชอบด้วยกฎหมาย จึงได้มีการริเริ่มก่อตั้ง “สมาคมทนายความ” ขึ้นจนเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2500 เพื่อให้สถาบันอิสระทำหน้าที่เป็นตัวแทนของทนายความทั่วประเทศ ในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม ทั้งเอื้ออำนวยผลประโยชน์ ดูแลสวัสดิการแก่ทนายความด้วยกัน

ในปี พ.ศ. 2508 ได้มีการตราพระราชบัญญัติทนายความฉบับใหม่ขึ้นใช้โดยพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 นี้ มีการโอนอำนาจออกใบอนุญาตว่าความจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

มาให้เนติบัณฑิตยสภาเป็นผู้มีอำนาจโดยเด็ดขาด เนติบัณฑิตยสภาจึงเป็นทั้งผู้ออกใบอนุญาต ผู้ควบคุมระเบียบและมรรยาททนายความ ซึ่งในขณะนั้นมีสำนักอบรมศึกษากฎหมายขึ้นในเนติบัณฑิตยสภาแล้ว อีกทั้งการควบคุมทนายความในระยะแรกๆ เนติบัณฑิตยสภามุ่งดำเนินการตามแบบเนติบัณฑิตยสภาอังกฤษ จึงกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยต้องผ่านการสอบเป็นเนติบัณฑิตที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาเสียก่อน จึงจะขอลงทะเบียนเป็นทนายความชั้นหนึ่งได้ ซึ่งก็หมายความว่าผู้ที่เรียนจบปริญญาตรีทางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยเป็นได้เพียงทนายความชั้นสองเท่านั้นและตามบทบัญญัติให้สิทธิทนายความชั้นหนึ่งว่าความได้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนทนายความชั้นสองมีสิทธิว่าความได้เฉพาะต่างจังหวัดที่ได้รับใบอนุญาต ข้อกำหนดดังกล่าวของเนติบัณฑิตยสภาเป็นการกีดกันและเป็นการปิดกั้นเสรีภาพของผู้สำเร็จ

การศึกษาระดับปริญญาตรี จึงก่อให้เกิดกระแสแห่งความไม่พอใจ มีการเคลื่อนไหว เพื่อการต่อสู้คัดค้านกันอย่างกว้างขวาง โดยใช้เวลาในการต่อสู้ถึง 5 ปีเศษ จึงมีการแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความในปี พ.ศ. 2514 บัญญัติให้ผู้ที่จบปริญญาตรีทางกฎหมายเป็นทนายความชั้นหนึ่ง มีสิทธิว่าความได้ทั่วประเทศ และยังคงให้มีทนายความชั้นสองอยู่ แต่เนื่องจากในระยะต่อมา มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มมากขึ้น ทนายความชั้นสองจึงค่อย ๆ ลดจำนวนลง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสมาคมจากเดิมเป็น “สมาคมทนายความแห่งประเทศไทย” ดังนั้น ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ของทุกปีจึงถือเป็น “วันทนายความ” อันเป็นวันสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพทนายความตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

การก่อตั้งสภาทนายความ

จากเหตุการณ์กรณีผลกระทบที่เกิดจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2508 ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของทนายความทำให้เกิดผลกระทบกับบรรดาทนายความชั้นสองเอง รวมถึงประชาชนที่ต้องการความรู้ความสามารถของทนายความชั้นสอง ก่อให้เกิดแนวความคิดประการสำคัญที่ประกายให้เกิดสถาบันของทนายความในอันที่จะทำหน้าที่ที่เป็นผู้ควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพทนายความเองดังเช่นที่เป็นอยู่ในนานาประเทศ สืบเนื่องจากความคิดดังกล่าวจึงมีการเคลื่อนไหวที่จะจัดตั้งสถาบันดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมตามลำดับขั้นตอนกล่าวคือ

ปี พ.ศ. 2517 นายมารุต บุญนาค นายกสภาทนายความแห่งประเทศไทยและเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ตำแหน่งในขณะนั้น) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทนายความ เพื่อก่อตั้งสภาทนายความเข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติทนายความ แต่สภานิติบัญญัติได้สั่งสภาพลก่อนร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงตกไปด้วย

ปีต่อมา คือปี พ.ศ. 2518 นายมงคล สุคนธจรรยา ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกสภาทนายความแห่งประเทศไทย ต่อจากนายมารุต บุญนาค และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา (ในขณะนั้น) ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติทนายความ เพื่อก่อตั้งสภาทนายความต่อสภาผู้แทนราษฎรครั้งหนึ่ง โดยในครั้งนี้นักสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการในสาระที่ 1 แล้ว แต่รัฐบาลสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาเสียก่อนร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไปครั้งหนึ่ง

จนกระทั่ง พ.ศ. 2522 จึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติทนายความขึ้นใหม่ เพื่อเรียกร้องให้ได้มา ซึ่งสภาทนายความ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2533 และได้นำเสนอต่อ นายชวน หลีกภัย ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อเสนอต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป ระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ติดต่อกันเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2528 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 ธันวาคม 2528 เป็นต้นมา

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. 2528

ประการที่ 1 บทบัญญัติมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติว่าให้มีสภาขึ้นสภาหนึ่งเรียกว่า **“สภานายความ..”** นับตั้งแต่นั้นมา

“สภานายความ” จึงเป็นสถาบันนิติบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพหนายความที่สามารถปกครองตนเองเป็นของหนายความ เพื่อหนายความ และโดยหนายความ มาจากหลักการปกครองพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย

ประการที่ 2 เปลี่ยนแปลงอำนาจในการจดทะเบียนและควบคุมมรรยาทหนายความจากเดิมซึ่งเป็นอำนาจของเนติบัณฑิตยสภา ให้สภานายความเป็นผู้มีอำนาจจดทะเบียนออกใบอนุญาตว่าความและควบคุมมรรยาทหนายความ

ประการที่ 3 กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ประสงค์จะขอจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นหนายความเพิ่มเติม กล่าวคือ นอกจากจะเป็นผู้สำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์แล้ว ยังต้องผ่านการฝึกอบรมมรรยาทหนายความ หลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายตามข้อบังคับสภานายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาชีพว่าความ

นอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นผลให้ไม่มีหนายความชั้นสองอีกต่อไป เนื่องจากผู้ที่เป็นหนายความชั้นสองอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ถือว่าเป็นผู้ที่ได้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ และมีสิทธิขอต่ออายุใบอนุญาต หรือขอจดทะเบียนจามพระราชบัญญัตินี้ได้

ประการสุดท้าย มีการกำหนดให้มีกองทุนสวัสดิการหนายความ เพื่อช่วยเหลือหนายความที่ได้รับความเดือดร้อนหรือหายาทของหนายความที่ถึงแก่ความตาย ซึ่งได้รับความเดือดร้อนให้ได้รับเงินสงเคราะห์จากกองทุนสวัสดิการหนายความ บทบัญญัติที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือการกำหนดให้มีคณะกรรมการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายรวมทั้งจัดให้มีกองทุนช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายด้วย

วิชาชีพหนายความ...เป็นวิชาชีพที่มีเกียรติเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชน เป็นผู้ใช้กฎหมายที่อยู่เคียง

ข้างใกล้ชิดกับประชาชน และช่วยเหลือจัดปัญหาให้แก่ประชาชนใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อกฎหมายไม่ว่าจะเป็นในด้านการว่าต่างแก่ต่าง การ ดำเนินการต่างๆ อันเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในศาล รวมไปถึงการให้ คำปรึกษา คำแนะนำด้านกฎหมายทั้งปวง หนายความจึงต้องเป็นผู้ ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักคุณธรรม พร้อมกันนั้นจะต้อง มีความรับผิดชอบอย่างสูง และมีจรรยาบรรยาอันดีงาม เพื่อนำไปสู่ ความเชื่อถือศรัทธาและไว้วางใจจากสังคม

และแม้หนายความจะมีข้าราชการก็มีส่วนอันเป็นหน้าที่ต้อง ปฏิบัติในราชการศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน เพราะเป็นสิทธิของตัวความ ที่จะมีหนายความในการดำเนินคดีและเป็นกิจการผูกขาดของนัก กฎหมายที่จะให้บริการนั้น นักกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ หนายความ จึงต้องถือเป็นเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียมิได้ รวมทั้งหนายความด้วย ถ้าไม่มีหนายความตัวความก็ไม่สามารถได้รับผลจาก กิจการศาลยุติธรรมได้ครบถ้วนบริบูรณ์เท่าที่ควร ฉะนั้น ทั้งสามฝ่ายนี้ จะต้องระลึกถึงความจริงข้อนี้ ไม่ใช่คำนึงถึงแต่ความสำคัญของฝ่าย ตนฝ่ายเดียว ต้องนึกว่าต่างก็จำเป็นและต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ความ ยุติธรรมจึงจะเกิดแก่ประชาชนได้โดยสมบูรณ์ ส่วนฝ่ายใดมีหน้าที่ปฏิบัติ การอย่างใดควรให้ความเคารพแก่กันและกัน ยกย่องนับถือกันอย่างไร เป็นเรื่องของสภาพแห่งหน้าที่อันเป็นธรรมดาที่ต้องมีระดับขั้นตอนแตก ต่างกันอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นทั้งสามฝ่าย คือ ศาล อัยการ และหนายความ จะต้องมองกันด้วยความนับถือด้วยความเข้าใจที่จะร่วมมือกันทำงานที่ จะช่วยและสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันโดยแท้จริงด้วย

ที่ทำการสภาทนายความ

ที่ทำการสภาทนายความในปัจจุบัน ตั้งอยู่เลขที่ 7/89 อาคาร 10 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยเช่าจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยได้เปิดดำเนินการมาจนถึง ปัจจุบันนี้เป็นเวลา 24 ปีเต็ม พื้นที่ใช้สอยคับแคบไม่สามารถ ขยับขยายต่อไปได้ คณะกรรมการบริหารสภา ทนายความ (ชุดปี 2550-2553) จึงได้จัดซื้อที่ดินจำนวน 7 ไร่เศษ บนถนนพหลโยธิน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พร้อมอาคารโรงเรียนภูมิไพโรจน์พิทยา ในราคา 130 ล้านบาท เพื่อจัดสร้างที่ทำการใหม่ของสภาทนายความ

สภาทนายความ ได้มีหนังสือลงวันที่ 21 มกราคม 2553 ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ พระราชดำเนินวางศิลาฤกษ์อาคาร ที่ทำการของสภาทนายความ และในวันที่ 25 มกราคม 2553 สภาทนายความ ได้มีหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต รับสภาทนายความ ให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์

บัดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า จุฬารัตนวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จแทนพระองค์ มาทรงวางศิลาฤกษ์อาคารที่ทำการสภาทนายความฯ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สภาทนายความอยู่ในพระบรม ราชูปถัมภ์

สภาทนายความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น.

